

ZAHARIA BOIU -autor de manuale-

Cornelia Suciuc

Zaharia Boiu - tatăl și școala românească

Zaharia Boiu - tatăl s-a născut la 8 mai 1800 în comuna Hetiur, unde tatăl său, Mihail Boiu, era preot.

Comuna Hetiur, este o comună situată nu departe de Sighișoara. Este o comună foarte frumoasă, așezată în formă de cerc, încât dacă te uiți bine parcă ar fi un teatru antic grecesc. Comuna este construită pe trepte de înălțimi. De pe o colină a dealului stă de veghe comunei, Biserica cu turnul ei înalt, construită în stil țărănesc, având un clopot cu sunet lin, melodios, încât atunci când trage parcă auzi o muzică cerească, ce te atrage dându-ți liniștea sufletească.

De jur împrejur este înconjurată de dealuri pline cu verdeață și cu flori multicolore care prin parfumul și culoarea lor vin să întregască frumusețea comunei, dar și să închine o cântare lui Dumnezeu pentru faptul că le-a dat un loc și o menire pe acest pământ. Cercul se închide cu frumoasele păduri.

Comuna Hetiur prin așezarea ei, dă senzația unei armonizări muzicale, care te îndeamnă la meditație, reflectare și nu în ultimă instanță o puternică dorință de muncă, luptă și afirmare.

Sub conducerea și păstoritul preotului Mihail Boiu s-a ridicat Biserica, cam pe la anii 1805 - 1807. Mihail Boiu s-a căsătorit cu Maria Dreghici din Sighișoara, fiind binecuvântați cu trei copii: Ana, Patricic, **Zaharie**.

Rămânând orfani de tată, Zaharie Boiu senior și o soră mai mică au fost luați în casa parohului Ștefan Bălaș, din Sighișoara. Acesta devine părintele spiritual al lui Zaharie Boiu senior. Deși nu se încadrează în perioada de acțiune a ASTREI, prin ceea ce a realizat pe tărâmul vieții religioase și a învățământului românesc sighișorean, merită să fie încadrat ca primă personalitate de marcă a Sighișoarei, el realizând fundația pe care s-a clădit mai târziu opera ASTREI¹.

Cel care a preluat de la Ștefan Bălaș nu numai înclinația spre cele sfinte, ci și grația pentru școala primară românească, continuându-i opera pe ambele planuri a fost Zaharia Boiu senior (1800 - 1885).

Zaharia Boiu senior a intrat în viața publică, pe terenul bisericesc, la Biserica și parohia greco - neunită a Sighișoarei, mai întâi ca dascăl și cantor, mai târziu și ca diacon.

În 1833 a fost ales paroh primar în Sighișoara, iar în 1834 s-a născut fiul său

---

1 Vezi *Arhiva Protopopiatului Greco-ortodox din Sighișoara*. Cronica Bisericii Ortodoxe Sighișoara.

Zaharie Boiu, viitor preot, poet, membru corespondent al Academiei și altele.

În 1845 primește postul de administrator protopopesc tractual.

În 4 decembrie 1848 a fost hirotonisit de Preasfințitul Noul Arhiereu Andrei, baron de Șaguna cu „actul de numire din partea Episcopului” și cu brâul roșu devenind Protopop.

Zaharie Boiu senior cumpără o casă în cetate pentru satisfacerea multipleror cerințe ale vremii, pentru binele celor de un neam cu el.

Încununarea străduințelor sale pe plan școlar o aduce anul 1860. Primăria dă Parohiei ortodoxe dreptul de cumpărare a casei pentru școală în cetate dar și sprijinirea materială a noii școli².

Formarea intelectuală a tânărului Zaharia Boiu

Drumul spre Sighișoara este de o variație fermecătoare.

Zbuciumul sufletesc încrețește fruntea noastră, iar furtunile vremii ruinează cetățile. Cetatea Sighișoara a rămas aproape neatinsă de vremi, zidurile ei n-au farmecul ruinelor. Stăpânitorii cetății au jertfit orice pentru păstrarea ei.

Frumusețile Sighișoarei au trezit în cursul vremurilor admirația tuturor călătorilor:

Italianul GROMO în informația pe care o dă principelui din Florența, Cosimo de Medicii este foarte încântat de Sighișoara.

„Perla văii Târnavei” o numește Bergner.

Lui Kovari i se pare „orașul de jos, vara, înconjurând cetatea ca o cunună de trandafiri albi și roșii, împletită cu frunze verzi”.

Domnul Nicoale Iorga admiră piața orașului, ca una din cele mai frumoase ale Ardealului.

Trecutul Sighișoarei se împletește din clipe de bucurie și de durere.

La 6 februarie 1506 în biserica din dealul cetății s-a încheiat frăția maghiarilor, secuilor și sașilor, de teama țăranilor, dar mai ales, împotriva românilor.

Unirea celor trei națiuni și recunoașterea celor patru confesiuni sunt cele șapte păcate ale Ardealului, confirmă Alexandru Papiu Ilarian.

La 29 august 1549 s-a convocat dieta la Sighișoara, în care s-a hotărât că Ardealul va recunoaște ca rege pe cel care îl va alege Ungaria.

În 1704 a fost arsă și dărâmată o parte a orașului și cetății.

În 1849 sașii din Sighișoara au aprobat votul dietei pentru unirea Ardealului cu Ungaria.

La Sighișoara s-au adunat 223 de preoți și câțiva protopopi arătând încrederea față de cinstitul episcop Ioasaf, cel persecutat de calvini. În cronica bisericii din Sighișoara se păstrează consemnată data de 28 mai 1822 când episcopul MOGA a

2 Tului Racotă “Însemnările autobiografie ale preotului sighișorean Zaharia Boiu” în *Mitropolia Ardealului*, III, 1958, pp. 5-6.

trecut pe aici. Orașul nostru are o veche tradiție bisericească ortodoxă, necunoscând abaterile de la legea veche. Întâmplarea a făcut ca Francisc Iosif, călătorind prin Ardeal (1852), în ziua de 30 iulie, să înalțe la rangul de consilier intim pe Mitropolitul ȘAGUNA, în Sighișoara.

Nu este nici o surpriză că această localitate a dat Ardealului pe cel mai mare predicator:

Zaharia Boiu

Zaharia Boiu junior vede lumina zilei la 4 martie 1934, în acest oraș medieval, fiind fiul lui Zaharia Boiu și al Ioanei Pălasau, devenind mai târziu: „bărbat” probat și cu autoritate, mai ales în oratoria bisericească,

- „predicator de elocvență rară”,
- „podoaba Bisericii sale și fala amvonului român de peste Carpați”
- „unul dintre cei mai distinși oratori bisericești”,
- „orator de remarcabile posibilități”,
- „poetul, preotul, redactorul diferitelor ziare de mai târziu”.

Provenind, prin tradiție, dintr-o familie de preoți, la rândul său, îmbrățișează și el această carieră, singura posibilă pentru românii de atunci de a scăpa de sclavia întunericului.

Moștenind calitățile tatălui, în ceea ce privește munca îndârjită pentru a lăsa ceva concret în urmă, dar și curajul de a lupta pentru apărarea oamenilor săi, iar de la mamă moștenește acea tandrețe plină de iubire de oameni, nu este nici o clipă de îndoială că se născuse o ființă umană menită să devină un adevărat luminator al poporului român, alături de alți frunțași ai vremii.

În îndeplinirea tuturor acestor deziderate l-au ajutat și calitățile intelectuale deosebite.

Alături de frații săi, a crescut de mic în vechile și frumoasele virtuți naționale și creștinești ale neamului nostru. Activitatea prestigioasă pe tărâm bisericesc și școlar al tatălui îl influențează și pe fiu³.

Școala primară, învățarea scrisului și a cititului, cele patru operații ale aritmeticii, le-a deprins la școala elementară românească, ridicată de însuși tatăl său, ajunsă vestită pe întinderea Târnavei Mari prin strădaniile învățătorului Nicolae Stan.

Văzând râvna pentru carte, părinții l-au înscris la liceul săsesc - Gimnaziul evanghelic - luteran Sighișoara - unde din prima și până în ultima clasă lua totdeauna cele mai mari note.

În anul școlar 1849 - 1850 funcționa în clasa „psihologico - matematică”, și de aceea apar noi discipline.

Printre profesori îi amintim pe Teutsch, J.Haltrich, Friedrich Muller, Jozsef

3 Vezi Arhiva Protopopiatului Greco-ortodox din Sighișoara. Cronica Bisericii Ortodoxe Sighișoara.

Hoch, Johann Ziegler, Daniel Hohr.

Introducerea limbii române ca obiect de studiu la școala din Deal este un început de colaborare între învățătorii români și profesorii sași. Profesorii germani au manifestat o atitudine corectă față de tânărul Boiu⁴.

Elev la liceul săsesc din Sighișoara, între anii 1846 - 1854, ce cultivă cu predilecție studiile luministe, ajutat de profesori binevoitori, ca folcloristul J.Haltrich, și încurajat de un tată iubitor de cultură și uneori el însuși stihuitor, Zaharia Boiu scrie versuri de timpuriu, chiar și în limbile latină și germană. El a debutat în primul număr al *Telegrafului Român* cu poezia „Salutare la Telegraful Român”, scrisă într-o limbă foarte greoaie, o îmbinare a limbii chirilice cu limba chirilică de tranziție⁵.

Zaharia Boiu dă românimii îndemnuri să se trezească din letargie, din somn și să pășească pe drumul dezvoltării multilaterale, îmbrățișând meseriile, comerțul, știința.

Trece bacalaureatul cu calificativul „eximo modo”.

Sărăcia și împrejurările istorice îl silesc pe Zaharia Boiu să meargă pe un drum lung și sinuos. După un an se face dascăl în Săcelele Brașovului, desfășurând o activitate prestigioasă, atrăgând atenția lui Andrei Șaguna. În 1855 acesta îl cheamă la Sibiu, unde intră la **Seminarul Andreian** terminând cursurile teologice și pedagogice.

Mitropolitul Șaguna îi acordă o catedră de profesor la secția de pedagogie, menținând-o doi ani. Apoi este trimis ca bursier la Universitatea din Leipzig.

Cu o recunoaștere supremă a formațiunii sale culturale, în 1890 a fost ales academician. „În scurt timp Academia română a devenit un for de lumină, un focar de căldură pentru întreg poporul românesc, fără deosebire de barierele vămile, de păreții despărțitori ai stărilor”.

Situația generală a învățământului românesc și a manualelor școlare, în Transilvania până la Zaharia Boiu

Cadrele vechii organizări politice a Transilvaniei și Ungariei nu favorizau dezvoltarea elementului românesc, care constă dintr-o singură pătură, pătura țărănească.

Situația în Transilvania este agravată și de unele măsuri represive de ordin național prin care se încerca deznaționalizarea elementului românesc, ca de pildă, legea propusă în dieta din 1842 în virtutea căreia „în toate școlile Principatului - exceptând cele săsești - limba de predare să fie cea maghiară”. Chiar și în școlile Blajului, înființate, dezvoltate și susținute prin jertfele românilor, în termen de 10 ani trebuia să se treacă la limba de învățământ maghiară, ducând la un protest vehement atât din partea Blajului cât și din cea a Sibiului.

4 Vezi *Matricolele liceului Josef Haltrich Sighișoara*, 1846-1865.

5 *Telegraful Român*, nr. 1, 3 ianuarie 1953.p. 2.

Începând de pe la 1800, în școlile Blajului începe să mustească conștiința națională, apar primele publicații românești în Transilvania și se tipăresc cele mai multe cărți românești în tipografia de la Buda.

În această perioadă învățământul românesc propriu-zis nu înregistrează progrese deosebite. Conte Nicolae Wesselény, deși cu oarecare vederi democratice scrie în ziarul clujean - Kolosvary Hirado - „aceea care cer școli pentru poporul român de la sate, voiesc nefericirea lui, căci deșteaptă într-însul dorințe și aspirațiuni necunoscute până acum lui”.

Școala era socotită fiica bisericii: „biserica fără școală era ca o moară fără roate”, le spunea în 1804 Radu Tempea, gramăticul și directorul școlii naționale ortodoxe din Transilvania, brașovenilor⁶.

Nici episcopii n-au întreprins măsuri pentru îmbunătățirea situației învățământului sătesc. Pe la 1843 Blajul nu avea încă o școală națională, adică populară, pe măsura timpului, ci una în care badea Gheorghe Gruică, cantorul catedralei predă atât băieților cât și fetițelor puțin scris, citit și aritmetică. Referitor la aceasta Alexandru Papiu Ilarian spunea: „Oare este apa Târnavelor destulă pentru a șterge această rușine?” Noi credem totuși că Blajul și-a îndreptat atenția spre institutele lui: școala de normă, liceul și seminarul.

Chinuitoare a fost epoca Bucoavelor sau a școalelor az - buche din primele decenii ale secolului XIX. Alfabetul sau literele lui nu se citeau prescurtat ca astăzi, ci prin cuvântul „bucnea” sau echivalentul lor, ca de exemplu:

a = az

b = buche

g = glagole

d = dolore

e = iest

z = zalu

j = zemble

i = ije

k(c) = kako

l = liude

m = mislete

n = naș

Tatăl nostru se scria.

o = on

p = pocoi

r = rîță

s = slovo

t = tverdu

ț = ți

u = uc

f = fita

h = her

ce = cervu

ș = șa

ă = ier

Tverdu - az - tverdu- ier - liude - naș - on - slovo - tverdu - rîță - uc.

6 Nicolae Albu, *Istoria școlilor românești din Transilvania între 1800-1867*, ed. Didactică și Pedagogică, București, 1971, p. 123.

Conținutul acestui învățământ neștiințific și nebulos, va fi atacat de însuși Simion Bărnuțiu, care cerea „deschiderea a cât mai multe școli naționale, în care să se introducă științele cele folositoare, adică cele cu aplicabilitate în realitățile vieții, ca să se poată apăra poporul de pauperism într-un mod mai sigur”⁷.

Consecințele evenimentului din 1867 s-au făcut simțite și în domeniul învățământului. Un ecou al lor este reflectat în cuvântul rostit de Gheorghe Barițiu, la închiderea adunării generale a ASTREI, ținută la Șomcuta-Mare, în 12 octombrie 1869, în al cărui sfârșit găsim starea suflească generală a românilor din A - U: „Recomand onorabilei adunări generale de la Șomcuta - Mare luarea în cea mai de aproape considerațiune spăimântătoarea nepăsare ce se manifestă în unele ținuturi către școlile românești, către literatura română, către institutele patriei și națiunii, mai scurt către tot ce e românesc”.

Învățământul și bucoavele au rămas tot cele vechi.

În 1744 apare în Transilvania Bucoavna de la Cluj având ca titlu „Bucoavnă ce are în sine deprinderea învățaturii copiilor la carte și simbolul credinței creștine, zece porunci ale legii vechi și ale celei noi, șapte taine ale bisericii răsăritului”.

În 1777 apare în nemțește și românește o „Ducere de mână către aritmetică” și o „Ducere de mână spre cinste și dreptate”.

Bucoavna de la Sibiu apărută în tipografia lui Martin Hochmeister este intitulată „Bucoavna spre folosul neamului românesc”.

Bucoavna de la Blaj este intitulată „Alphavit pentru folosul și procopseala școlilor celor normalicești a neamului românesc”.

Sibiul a avut noroc să fie înzestrat cu câțiva „directori naționali” ai școlilor care au lucrat cu multă râvnă la înaintarea învățământului. Printre aceștia se află și Grigorie Pleșoianu. În „Introducerea” Abecedarului, Pleșoianu spunea următoarele: „De vreme ce știința cetirii este cel mai anevoie meșteșug și trebuie cele mai ușoare mijloace spre a-l putea pricepe copiii prea bine, ne-a chibzuit societatea de a hotărâ ca literele să nu se mai citească sârbește, ci firește: a, be, ve, ghe,de, e, je, te; și devreme ce învățatura cetirii privește mai cu seamă de a face pe copil să fie un om bun și cinstit în societate și în patria sa, nu e nici o greșeală de a apuca drumul cel mai scurt care-l poate duce acolo”

Activitatea lui Zaharia Boiu pentru constituirea unui sistem de învățământ modern în Transilvania

Documentele destăinuiesc trista stare școlară, peste 80% din învățătorii diecezei ortodoxe a Transilvaniei nu aveau calificarea necesară, și cei mai mulți dintre aceștia abia știau să scrie și să citească, iar localurile școlii chiar și în unele orașe, erau

⁷ Vezi manualul lui Ioan Pop Reteganu- „Carte de cetire” pentru anii din urmă ai școlilor populare, școala de repetițiune de adulți și pentru poporul nostru, Ed. Librăriei Nocolae I. Ciurcu, Brașov, 1892.

impropriu desfășurării procesului instructiv - educativ.

În școală, izvorul de învățătură era Bucoavna incapabilă să creeze un proces instructiv - educativ complex cum cerea spiritul vremii. Nu se urmărea ca elevii să învețe scrisul să cunoască lumea reală, să-și facă o educație patriotică și artistică.

Mulți intelectuali transilvăneni în frunte cu Andrei Șaguna, preocupați de necesitatea ridicării nivelului instructiv - educativ a școlilor „poporale” române, susțineau ideea elaborării și tipăririi „cărților școlastice” bine întocmite.

Ideea a fost a ASTREI, creată la 23 octombrie 1861. ASTRA a pus pe prim plan alcătuirea și tipărirea unor asemenea cărți.

Conștient de rolul manualelor didactice, într-o vreme când se cerea mai mult chiar și de la cel mai simplu țaran, profesor la un institut, îndrumat și controlat îndeaproape de Șaguna, participant entuziast la munca de înființare a noii „Asociațiuni” și ajuns între primii ei membrii activi, înarmat cu temeinice cunoștințe din domeniul pedagogiei teoretice și practice și înzestrat cu talent literar, Zaharia Boiu acceptă greua sarcină a întocmirii principalelor manuale necesare „școlilor populare”.

Ținând cont de justetea luptei poporului român pentru ridicarea culturală, socială și națională și de triumful realizat în țările înaintate de principiul educării multilaterale a elevului școlii elementare, Zaharia Boiu a extins conținutul învățământului românesc, punând la bazele lui cultura generală.

Prin manualele sale, Zaharia Boiu a dat expresie convingerii că fiecare obiect de învățământ contribuie la realizarea scopului formal și material al învățământului. Zaharia Boiu sublinia că limba noastră literară a făcut un spor neobișnuit de mare în ultimul timp. De acest spor se bucură până acum numai învățații, literații, inteligenții.

O altă coordonată modernă a activității lui Zaharia Boiu ca alcătuitor de manuale, o constituie adaptarea conținutului învățământului la cerințele și împrejurările vieții poporului nostru. Zaharia Boiu aplică în mod creator principiul că: „școala își primește conținutul ca și sensul de la viață”⁸.

Zaharia Boiu își exprimă convingerea că e necesar ca o școală populară bine întocmită să aibă în orarul ei și desenul. Acesta este un factor important al educației estetice căci cultivă în școlari simțul frumosului, dar este cerută și de trebuința fiecăruia de a-și desena un lucru, fie numai o unealtă de agronomie ori meserie.

Ideea promovării meseriilor bazată și pe tendințele de dezvoltare a economiei capitaliste a Transilvaniei, este susținută de Zaharia Boiu și mai târziu, prin articole publicate în ziarul Transilvania - organ al ASTREI.

Zaharia Boiu a urmărit ca manualele sale să fie și instrumente de educație națională, să fie îndemnuri de situare pe drumul marilor împliniri naționale. Cu toate acestea, pedagog integru și bun cunoscător al stărilor de spirit din Transilvania post revoluționară, ca și al menirii adevăratei școli, Zaharia Boiu este conștient că

8 Zaharia Boiu, „Despre cultura poporului nostru” în *Transilvania*, XXIII, 1892, pp. 1-8.

adevăratul patriotism duce la ideea de umanitate, condamnând trufia națională aducând o contribuție românească la realizarea conviețuirii pașnice locale.

Zaharia Boiu susține formarea gândirii logice a elevului, căci numai acela vorbește bine, drept, corect, care cugetă bine, drept și corect. Limba fiind numai tipul și răsunsetul cugetării. În manualele sale nu sunt uitate nici proverbele, considerate o comoară de înțelepciune spirituală, de înțelepciune populară.

Manualele scrise de Zaharia Boiu sunt:

- în 1862 tipărește la Sibiu un „Abțadariu pentru școlile populare române” și un îndreptar metodic pentru folosirea acestuia denumit „Manducere pentru învățători la întrebuintarea Abțadariului”.
- în 1865 tipărește „Cartea de citire pentru școlile populare române” - partea întâi.
- în 1869 tipărește:
  - Cartea de citire - Partea a II-a
  - Elemente de geografie
  - Elemente de istorie
  - Elemente de istoria naturii și fizică

Zaharia Boiu și-a dat seama de necesitatea unei cărți de citire corespunzătoare. El trece la lucru și alcătuiește „Cartea de citire” - partea întâi.

Și pentru ca încă din cursul primar elevii să beneficieze de tot ce produsese scriitorii noștri mai bun și mai sănătos pentru fii țăranilor. Zaharia Boiu a căutat să culeagă un mănunchi de poezii și proverbe pline de învățăminte, care să deschidă un drum luminos celor ce fuseseră lăsați până atunci în întuneric.

Prefața către învățători a „Cărții de citire” - partea întâi aduce o concepție înaltă și surprinzătoare prin noutatea ei cu privire la conținutul și scopul unui asemenea manual. Zaharia Boiu știe că o carte de citire trebuie să aibă însușiri care să-i dea o finalitate multilaterală, să îmbogățească și să înfrumusețeze limba elevilor, să le creeze acestora deprinderea de a cugeta, să le deștepte și să le cultive fantezia, să le înobileze inima în vederea receptării a tot ce este bun și frumos, să le înmulțească cunoștințele referitoare la diferite ramuri ale științelor. Pentru a da viață acestei concepții constructive, în cărțile de citire, Zaharia Boiu alternează proza cu poezia, grupează textele după criteriul tematic și le situează în așa fel încât să satisfacă principii și metode didactice moderne, ca predarea cunoștințelor în mod gradat și sistematic.

Zaharia Boiu a evitat tratatele lungi și ostenitoare care pretind facultăți și pregătiri cu mult mai mari de cum le pot avea niște prunci începători primind numai bucăți scurte și ușoare.

Zaharia Boiu consideră că intercalarea poeziei printre proză nu va constitui un defect, ci o preferință a acestei cărți, pentru că etatea de 7 la 9 ani predomină la copii fantezia. Pe ici pe acolo, Zaharia Boiu, a mai intercalat și scrieri chirilice.

Zaharia Boiu a insuflat cărților sale și un caracter național, cerut de valul de entuziasm stârnit în Transilvania de unirea din 1859, de literatura militantă românească

și de însăși conștiința lui Zaharia Boiu care se considera cetățean al României. Pentru o mai temeinică formare a omului legat istoricește de neamul și pământul său, Zaharia Boiu introduce în Cartea de citire - partea întâi lecții precum: „Cum a fost Transilvania mai înainte?”, „Blajul și poporul românesc”.

Cuprinsul „Cărții de citire”- partea întâi este aranjat pe 8 capitole mari, aranjate astfel: NARAȚIUNI, DESCRIERI, FABULE, DIALOGURI, PARABOLE (asemănări, pilde), GHICITORI, CÂNTĂRI⁹.

Manualul lui Zaharia Boiu trebuie să servească în școli ca un prim îndrumător în viață a copilului. Zaharia Boiu strecoară la momentul potrivit o învățătură pe care copilul trebuie s-o prindă încă de pe băncile școlii:

- cea mai frumoasă podoabă a casei, fie bogată, fie săracă este curățenia
- ce cinste-i pe un sătean să-și vadă casa înconjurată de curte curată și de grădină bine lucrată
- leneșul mai mult aleargă

Pe lângă bucați originale Zaharia Boiu introduce în manual legende, tradiții populare și scurte povești ca „Mureșul și Oltul”, „Când a învățat lupul carte”.

Manualul cuprinde 17 poezii, dintre care 7 aparținând lui Zaharia Boiu scrise anume pentru copii.

Ceea ce caracterizează cărțile lui Zaharia Boiu este tendința de a mișca la fiecare pas și cu fiecare piesă de citire, din orice domeniu ar fi luat subiectul, sufletul elevului, de a-l ridica în sfere mai înalte ale iubirii de oameni, de a-l face mai bun. Nu idei voia să dea Zaharia Boiu, ci simțuri înalte și alese.

Un alt manual pentru școlile populare române este Abecedarul, necesar pentru clasa întâi. El va trebui să fie întocmit așa, ca să introducă obiecte după puterea de înțelegere a minorilor. Aceasta este un lucru greu și de aceea principal trebuie să fie modul cum va și învățătorul să întrebuințeze Abecedarul; și aceasta l-a determinat pe Zaharia Boiu să scrie o **manducere** pentru învățători.

Planul interior al Abțadarului este ca să introducă pe băieți în elementele tuturor acelor lucruri care se cer de la o școală populară bine întocmită, și care sunt: Doctrina religioasă, Limba maternă (vorbită și scrisă), Aritmetica, Geografia, Istoria, Istoria patriei, Fizica, apoi Cântarea și desenul.

Sufletul școlii este învățătorul, iar Abțadarius trebuie să știe a-i da viață și suflare, căci în deșert va fi metalul în stâncă dacă nu va fi și un băiat care să-l știe scoate¹⁰.

Zaharia Boiu susține în manducere ca scrierea să se înceapă înaintea cetirii, pentru că cere deprinderi mai multe decât citirea, și dacă nu se va începe mai de timpuriu decât aceasta, nu se va putea merge într-un pas cu ea. Scrierea se începe cu punctul, în etapa a doua se învață liniile, iar în faza a treia liniile strâmbe, curbele, cercul rotund și cercul lunguiet. Apoi, se învață vocalele, consoanele și silabele. Abțadariusul

9 Idem, *Carte de citire* Partea I-II, Ed. Tipografiei Diecezane, Sibiu, 1865-1869.

10 Idem, *Abițidariu pentru șoliile populare române*, Ed. Tipografiei Diecezane, Sibiu, 1862.

lui Zaharia Boiu este întocmit după metoda sunetară și după scriere și citire.

Zaharia Boiu știe să îmbine foarte bine cunoștințele în lecții, începând cu lucruri simple și terminând cu lucruri mai grele sau complexe.

Zaharia Boiu preia în Abțadariul alfabetul latin explicând fiecare literă în parte, chiar dacă ea s-a mai întâlnit și în alfabetul chirilic.

Din Abțadariul lui Zaharia Boiu nu lipsește nici „Aritmetica”. Referitor la aritmetică, el se pronunță astfel: Lucrul principal este ca băiatul să-și câștige o idee clară despre număr. Aceasta o va avea numai atunci, când va vedea, cum dinaintea ochilor lui se nasc numerele unul dintr-altul. Numărul 1 este fundamentul tuturor numerelor. El este lucrul cel dintâi al instrucțiunii. După parcurgerea Abțadaruului școlarului va ști elementele cele mai folositoare pentru toată viața.

Cartea „Elemente de istorie a naturii și fizică” pentru școlile populare române greco - orientale, de Zaharia Boiu, are ca subtitlu „De cunoașterea naturii”, urmând 52 de lecții din domeniile fizicii, geologiei, botanicii, zoologiei, igienei corporale.

În manualul intitulat „Elemente de istorie” Zaharia Boiu arată că nu s-a mărginit numai la istoria patriei, arătând că istoria patriei noastre nu ar fi înțeleasă dacă nu ar fi tratată cât de cât în legătură cu istoria întregii omeniri. Manualul începe cu o serie de lecții despre popoarele antice: sirieni, greci, romani. Un alt popor antic căruia Zaharia Boiu îi acordă o mare atenție sunt fenicienii.

Dacă urmărim îndeaproape manualele scrise de Zaharia Boiu pentru școlile populare române și întreaga sa activitate observăm că încearcă să cultive la școlari sentimentul de dreptate și moralitate.

Prin manualele sale Zaharia Boiu a dat expresie convingerii că fiecare obiect de învățământ, în mod diferit, contribuie la realizarea scopului formal și material al învățământului. Dincolo de toate acestea manualele lui Zaharia Boiu au fost scrise în așa fel încât să scoată românimea din întunericul necunoașterii, de a-i stimula pentru meserii, știință, cultivând speranța unei deveniri umane cu aspirații înalte¹¹.

În încheiere permiteți-mi să mă asociez cu Ion Codru Drăgușanu și să spun:

„În casa cu flori multe intri cu încredere, pentru că omul care are flori în grădină are flori și în suflet. Neamul românesc nu se va civiliza până când nu vom vedea în ferestrele fiecărei case oale cu flori; cine nu umblă la școli nu iubește florile”.

Aceasta constituie de fapt visul și lupta lui Zaharia Boiu.

---

11 Idem, *Manducerea pentru învățători la întrebuintărea Abițidarului*, Sibiu, 1862.

ZAHARIA BOIU
-AUTHOR OF SCHOOL BOOKS-

(Summary)

Zaharia Boiu was born on the 4 of March 1834, in the beautiful medieval town of Sighisoara. He comes himself this career, the only one viable for Romanian in those times as a means of escaping the slavery of darkness.

He inherits his father`s qualities concerning hard as the hard work and leaving something sustainable behind, as well as the courage to fight for his men, becoming an enlightener of the Romanian people, together with other characters of those times.

Together with his brothers, he grows into the ancient and beautiful national and Christian virtues of our people. The prestigious activity on the scholar and clerical field of his father also influences the son. He continues his studies at the German high school in Sighisoara.

At the Andreian Seminar he participates to theological and pedagogical courses. In 1890 he becomes an academician.

All these distinguish him as an:

-as a preacher of rare eloquence:

-as a highly valuable figure of his Church and the pride of the Romanian pulpit:

-as a poet, priest, editor of several newspapers, author of manuals for the later Romanian popular schools.

Through all these he fought against the darkness of ignorance, guiding the Romanians towards the spiritual growth through education, seeing education and professional skills as means of personal development and self becoming.